

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Навчально-наукового
інституту «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

“27” серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ОСНОВИ МІКРОЕКОНОМІКИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)
спеціалізація С1.02. Міжнародні економічні відносини
освітня програма «Міжнародні економічні відносини»
вид дисципліни обов'язкова

ННІ: «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
«27» серпня 2026 року, протокол №1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

д.е.н., проф., професор кафедри міжнародних економічних відносин та логістики Ірина ШКОДІНА

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики

Протокол № 1 від 26 серпня 2026 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Анна ЗАЙЦЕВА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми _____

(підпис)

Олена ХАНОВА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від 27 серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

(прізвище та ініціали)

Вступ

Програма вивчення обов'язкової дисципліни «**Основи мікроекономіки**» з підготовки бакалавра складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізації С1.02. Міжнародні економічні відносини.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи мікроекономіки» є формування ринково орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття суб'єктами економіки оптимальних рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

1.2 Основні завдання вивчення дисципліни

- формування теоретичних знань про основні закони, категорії та принципи мікроекономіки, включаючи поведінку споживача, виробника, механізм ринкового ціноутворення та функціонування ринків.
- опанування методів мікроекономічного аналізу для дослідження індивідуальних економічних агентів (домогосподарств, фірм) та взаємодії між ними в умовах обмежених ресурсів.
- розвиток навичок практичного застосування мікроекономічних інструментів для аналізу реальних економічних ситуацій, прогнозування ринкової поведінки та прийняття ефективних рішень.
- формування аналітичного мислення через вивчення моделей попиту і пропозиції, ринкової рівноваги, еластичності, витрат виробництва, доходів, прибутку тощо.
- підготовка до подальшого вивчення економічних дисциплін, забезпечуючи базову мікроекономічну грамотність та розуміння функціонування економічної системи на мікрорівні.

1.3. Кількість кредитів –3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни		
Обов'язкова		
Денна форма навчання	Заочна форма навчання	Дистанційна форма навчання
Рік підготовки		
1-й	1-й	1-й
Семестр		
1-й	1-й	1-й
Лекції		
16 год.	4	30 год. (у т.ч. 8 год. синхр. та 22 год. асинхронно)
Практичні, семінарські заняття		
16 год. практ.	2 год.	
Лабораторні заняття		
-- год.	- год.	- год.
Самостійна робота		
58 год.	84 год.	60 год.
Індивідуальні завдання		
-		

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ЗК12(2). Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

СК1(1). Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макрота міжнародному рівнях.

СК3(1). Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4(1). Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК8(1). Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК11(1). Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК4(2). Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

1.7. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами ОПП студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН 3(1). Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

ПРН 4(1). Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем

ПРН 7(1). Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 21(1). Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

1.8. Передумови вивчення: відсутні. Дисципліна є базовою та вивчається на першому курсі першого семестру.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ до мікроекономіки та базові закони ринку

Структура сучасної економічної теорії. Предмет та функції економікс. Економічні закони, принципи і категорії. Методологія мікроекономічного аналізу. Зародження та виникнення економічних знань. Етапи історичного розвитку економічної теорії.

Економічні потреби та виробничі ресурси. Обмеженість економічних ресурсів та необмеженість потреб. Фактори виробництва та їх поєднання. Виробнича функція. Виробничі можливості в економічній системі та проблема вибору. Крива виробничих можливостей. Ефективність виробництва та її показники.

Тема 2. Попит, пропозиція, ринкова рівновага та еластичність

Сутність попиту. Функція попиту. Закон попиту. Нецінові детермінанти попиту. Зміни у попиті та зміни попиту. Поняття пропозиції. Функція пропозиції. Закон пропозиції. Нецінові детермінанти пропозиції.

Ринковий механізм збалансування попиту і пропозиції. Рівноважна ціна. Поняття та види економічної рівноваги. Вплив цінових та нецінових факторів на зміну параметрів ринкової рівноваги.

Сутність еластичності. Еластичність попиту за ціною та її види. Коефіцієнт еластичності. Дугова та точкова еластичність попиту. Визначники еластичності попиту за ціною. Еластичність попиту за доходом. Поняття нормальних благ та товарів нижчої споживчої цінності. Перехресна еластичність попиту. Еластичність пропозиції за ціною та її види. Практичне значення теорії еластичності.

Тема 3. Основи теорії поведінки споживача та аналіз вибору

Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Сукупна та гранична корисності. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності блага. Перший закон Госсена. Рівновага споживача з кардиналістських позицій. Другий закон Госсена. Еквімаржинальний принцип досягнення раціонального вибору та рівновага споживача.

Вибір споживача з ординалістських позицій. Криві байдужості, їх властивості. Гранична норма заміщення благ. Бюджетна лінія. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Вплив зміни доходу споживача на розміщення бюджетної лінії та процес споживання. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору.

Реакція споживача на зміну його доходу. Лінія «дохід - споживання». Крива Енгеля. Функції Торнквіста. Реакція споживача на зміну цін товарів. Лінія «ціна-споживання». Ефект заміщення та ефект доходу.

Тема 4. Мікроекономічна модель підприємства та варіації факторів виробництва

Підприємство як мікроекономічна система. Виробнича функція та її економічний зміст. Виробництво у короткостроковому періоді (з одним змінним фактором) Закон спадної граничної віддачі (продуктивності) факторів.

Виробництво у довгостроковому періоді (з двома змінними факторами). Ізокванти та їх властивості. Гранична норма технологічного заміщення. Ізокоста. Оптимум товаровиробника: мінімізація витрат для заданого обсягу або максимізація випуску за заданого бюджету.

Ефект масштабу виробництва (зростаючий, постійний, спадний).

Тема 5. Аналіз витрат і доходів підприємства

Економічний підхід до витрат. Явні (бухгалтерські) та неявні (внутрішні) витрати. Нормальний та економічний прибуток.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні, змінні, сукупні витрати. Середні та граничні витрати, їх графічне відображення та динаміка.

Витрати у довгостроковому періоді. Крива довгострокових середніх витрат. Траєкторія розвитку підприємства (лінія експансії).

Концепція доходу та прибутку: сукупний, середній та граничний виторг. Загальне правило максимізації прибутку ($MR = MC$).

Тема 6. Поведінка підприємства на ринку досконалої конкуренції

Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики. Ознаки й умови досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи. Пропозиція фірми і галузі в короткостроковому періоді. Рівновага фірми та галузі.

Ринок досконалої конкуренції в довгостроковому періоді. Рухомість ринкового попиту й пропозиції. Пропозиція фірми в довгостроковому періоді. Тривала рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 7. Монополія, олігополія та монополістична конкуренція

Модель «чистої монополії» та її характеристики.

Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах. Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція монополіста та особливості її формування. Визначення монопольної ціни. Цінова диференціація та дискримінація. Рівновага фірми-монополіста в довгостроковому періоді. Досягнення та утримання ринкової влади.

Основні ознаки олігополії. Загальна взаємозалежність олігополістів. Теоретичні моделі олігополії. Моделювання поведінки олігополістів за функціями їх реакції на ринкові зміни. Теорія ігор у моделюванні олігополії. Ефективність олігополії. Суспільна оцінка олігополістичного ринку.

Ознаки монополістичної конкуренції. Ринкова поведінка монополістичного конкурента у короткостроковому періоді. Визначення оптимального обсягу виторгу та цінова політика. Нецінова конкуренція. Ефективність монополістичної конкуренції. Суспільна ціна монополістичної конкуренції.

Порівняльна характеристика ринкових структур.

Тема 8. Ринок факторів виробництва

Похідний попит. Взаємозв'язок ринків продукт та факторів виробництва. Попит на продукт і попит на фактори виробництва. Споживання факторів виробництва: цілі та обмеження.

Попит на працю за умови досконало конкурентного ринку ресурсів. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю. Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку. Обґрунтування вибору робітника щодо праці і відпочинку: Рівновага на ринку праці. Ринок праці з недосконалою конкуренцією. Попит монополії на працю та монополярна рівновага. Монопсонічний та олігопсонічний ринки, їх особливості. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці. Двостороння (двобічна) монополія та визначення реального рівня заробітної плати.

Капітал як фактор виробництва. Попит і пропозиція капіталу. Вибір у часі. Поняття вибору в часі. Споживання та інвестиції. Попит і пропозиція капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень. Види процентних ставок. Реальна та номінальна процентні ставки. Рівень дохідності, прибуток на капітал. Показники теперішньої та майбутньої вартості в прийнятті інвестиційних рішень. Рівновага на ринку капіталу.

Ринок землі. Особливості землі як фактора виробництва. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю. Фактори впливу на попит на землю. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин																	
	денна форма						заочна форма						дистанційна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	се м	Ін д.	С. р.		л	п	се м	Ін д.	С. р.		л	п	се м	Ін д.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Тема 1. Вступ до мікроекономіки та базові закони ринку	12	2	2			8	12	1				11	12	4				8
Тема 2. Попит, пропозиція, ринкова рівновага та еластичність	11	2	2			7	14	1	2			11	12	4				8
Тема 3. Основи теорії поведінки споживача та аналіз вибору	11	2	2			7	11	1				10	12	4				8
Тема 4. Мікроекономічна модель підприємства та варіації факторів виробництва	11	2	2			7	11	1				10	11	4				7
Тема 5. Аналіз витрат і доходів підприємства	11	2	2			7	11					11	11	4				7
Тема 6. Поведінка підприємства на ринку досконалої	11	2	2			7	10					10	10	3				7

конкуренції																	
Тема 7. Монополія, олігополія та монополістична конкуренція	11	2	2			7	11					11	12	4			8
Тема 8. Ринок факторів виробництва	12	2	2			8	10					10	10	3			7
Усього за розділом 1	90	16	16			58	90	4	2			84	90	30			60

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Практичні заняття (год)	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Тема 1. Вступ до мікроекономіки та базові закони ринку	2	
2	Тема 2. Попит, пропозиція, ринкова рівновага та еластичність	2	2
3	Тема 3. Основи теорії поведінки споживача та аналіз вибору	2	
4	Тема 4. Мікроекономічна модель підприємства та варіації факторів виробництва	2	
5	Тема 5. Аналіз витрат і доходів підприємства	2	
6	Тема 6. Поведінка підприємства на ринку досконалої конкуренції	2	
7	Тема 7. Монополія, олігополія та монополістична конкуренція	2	
8	Тема 8. Ринок факторів виробництва	2	
Разом		16	2

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	д.ф.н. (год)	з.ф.н. (год)	дист. ф.н. (год)
1	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 1. Предмет і метод економікс. Загальні проблеми економічного розвитку Розв'язання кейсу.	8	11	8
2	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 2. Попит, пропозиція та ринковий механізм. Еластичність попиту і пропозиції. Розв'язання задач.	7	11	8
3	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 3. Основи теорії поведінки споживача Розв'язання задач.	7	10	8
4	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 4. Мікроекономічна модель підприємства Розв'язання задач.	7	10	7
5	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 5. Витрати виробництва Розв'язання задач.	7	11	7
6	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 6. Ринок досконалої конкуренції Розв'язання задач.	7	10	7
7	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 7. Монопольний ринок, олігополія та монополістична конкуренція. Розв'язання задач.	7	11	8
8	Підготовка студентами питань та аналітичних доповідей з Тема 8. Ринок факторів виробництва. Розв'язання задач.	8	10	7

	Разом	58	84	60
--	--------------	-----------	-----------	-----------

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

не передбачено

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використовуються такі методи навчання, як словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вирішення задач, відповіді на тести, практична робота) тощо.

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
1	2	3	4
ПРН 3(1).	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки	інтерактивні лекції з використанням глосаріїв термінів; дискусії та дебати; аналіз кейсів; вправи на складання коротких есе та міні-презентацій з використанням ключових понять	тестові завдання з вибором правильної дефініції; усні опитування та дискусії; оцінювання презентацій та письмових робіт; поточні тести в системі Moodle
ПРН 4(1).	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем	проблемно-орієнтоване навчання; порівняльний аналіз; візуалізація через схеми, діаграми, моделі; інтерактивні ігри	Оцінювання відповідей на заняттях, тестів, презентація результатів виконання кейсів, практичних завдань, групових презентацій з порівняльного аналізу
ПРН 7(1).	Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	Робота в малих групах щодо виконання практичних завдань, кейси, рольові ігри	Оцінювання відповідей на практичних заняттях, тестів
ПРН 21(1).	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	кейс-метод, метод «мозкового штурму» для пошуку альтернативних економічних рішень; робота в малих групах з аналізу статистичних даних; дискусії щодо економічних «міфів»	Оцінювання відповідей на заняттях, виконання аналітичних задач та кейсів, тестів, презентація результатів виконання практичних завдань

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів (проміжний контроль) – на практичних та семінарських підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- практичні завдання;
- тестові завдання;

- підготовка та виступ з презентацією;
- виконання семестрової роботи (письмова форма екзамену).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену у 1-му семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

У разі подовження дії обставин непоборної сили здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти екзамен в дистанційній формі з використанням платформи Moodle та Zoom.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

- 2 теоретичних питання – 20 балів (10x2)
- тести – 20 балів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю.

У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (екзамену):

- виконання завдань на практичних заняттях, а саме тестові завдання, розв'язання задач, виконання контрольних робіт, виступ з доповіддю та презентацією на задану тему тощо;
- мінімальна кількість балів для допуску до екзамену – 30;
- максимальна кількість балів, набраних протягом семестру – 60.

Максимальні значення оцінювання діяльності студента під час вивчення навчальної дисципліни

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Всього		
7	8	7	8	8	8	7	7	60	40	100

Критерії оцінювання знань студентів

Критерії оцінки роботи на семінарських (практичних) заняттях

“4” балів здобувач отримує, якщо його відповідь повністю відповідає визначеним критеріям. Він повинен знати відповіді не тільки на всі питання навчальної програми, продемонструвати повні і глибокі знання лекційного матеріалу, а також підручників і навчальних посібників, але й використати додатковий матеріал (монографії, наукові статті, звіти компаній, статистична інформація тощо).

“3” бали свідчить, що здобувач має тверді знання з дисципліни в обсязі навчальної програми, вміє використовувати інструментарій мікроекономічного аналізу. Але у розкритті змісту питань були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, або недостатнє висвітлення питань.

“2” бали виставляється тоді, коли знання здобувача відповідають мінімуму і не нижче вимог, які існують у вищій школі і є в навчальних планах і програмах. Ці бали виставляється коли студент продемонстрував, хоча і не в повному обсязі, але в цілому, правильні знання програми курсу, виявив розуміння основного змісту питань.

“1-0” балів ставиться при наявності серйозних недоліків, коли знання здобувача нижче мінімуму навчальної програми, коли вони мають хаотичний і безсистемний характер, коли у студента відсутнє розуміння не тільки другорядних, але і вузлових питань курсу.

Критерії оцінювання розв'язання задач

3 бали – здобувач правильно розуміє умову задачі, обирає необхідні формули та економічні моделі. Розв'язання виконано послідовно, логічно та без суттєвих помилок.

Усі необхідні розрахунки наведено. Графік побудовано правильно, з дотриманням відповідних осей, позначень, кривих та економічних залежностей. Отриманий результат правильно інтерпретовано. Студент формулює обґрунтований економічний висновок.

2 бали - достатній рівень. Здобувач загалом правильно розуміє умову та обирає спосіб розв'язання. Основні формули й розрахунки використано правильно, але допущено окремі арифметичні, технічні або неточності в обґрунтуванні. Графік загалом побудовано правильно, але можливі незначні помилки в позначеннях, масштабі, розташуванні окремих елементів або поясненні. Економічний висновок є неповним або недостатньо обґрунтованим

1 бал - початковий рівень. Здобувач частково розуміє умову задачі, має труднощі з вибором формули, економічної моделі або послідовності розрахунків. Наведено окремі правильні елементи розв'язання, але допущено суттєві помилки. Графік побудовано частково правильно або з істотними помилками в осях, кривих, точках, напрямках чи позначеннях. Економічний висновок відсутній або неправильний. Повного самостійного розв'язання задачі не продемонстровано.

Критерії оцінки відповідей на тестові питання на семінарських заняттях

Тестове завдання передбачає необхідність вибрати одну або кілька правильних відповідей на поставлені питання. Кожна правильна відповідь на тестові запитання оцінюється в 1 бал. На виконання одного завдання відводиться 1-2 хвилини.

Загальна оцінка за тестове завдання виставляється в залежності від набраної кількості балів:

“1” балів виставляється, якщо правильні відповіді складають 90-100%.

“0,8” бали виставляється, якщо правильні відповіді складають 74-89%.

“0,5” бали виставляється, якщо правильні відповіді складають 60 - 73%.

“0” виставляється, якщо правильні відповіді складають до 60%.

Підсумкова оцінка на семінарському (практичному) занятті виставляється на основі оцінювання всіх видів робіт:

Шкала балів за видами робіт

№	Види навчальних робіт	Максимальна оцінка	Примітка
1	Робота на семінарах	0-7	За семінар, незалежно від кількості відповідей
2	Тестування	0-1	За одне правильно виконане завдання

Підсумкова оцінка на семінарському (практичному) занятті виставляється на основі оцінювання всіх видів робіт:

Критерії оцінки екзамену

Екзаменаційна робота складається із:

- 20 тестів – 1 бал за вірну відповідь (20 балів)
- 2 аналітично-пошукових завдання (10 балів кожен).

10-9 балів - всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в інноваційних наукових доктринах та концепціях дисципліни. Засвоєння основної та додаткової літератури. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.

8-7 балів - повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для у практичній роботі.

6-5 балів - знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. Засвоєння основної літератури. Помилки і суттєві неточності у відповіді на іспиті.

4-3 балів - прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Наявність помилок у відповіді на іспиті.

0 – 2 балів - відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Нemoжливiсть продовжити навчання або здiйснювати професiйну дiяльнiсть без проходження повторного курсу з цiєї дисциплiни.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Можуть також додатково (замість певних завдань, обговорюється з викладачем) враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу) та ін;

- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем цифрового багкінгу;

- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях (підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендована література Основна література

ЕКОНОМІКС. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с.

Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022

Економікс. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с.

Шкодін І.В. та інш. Економічна теорія: Навч. посібник для студентів спеціальностей «Економіка». «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2020. – 230 с. (Шкодін І.В. - гл 2 «Ек системи суспільства та власність С.17-30»).

Шкодін І. В. Мікроекономіка: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 128 с.

Віктор Пинзеник Популярна Економіка. Як зрозуміти економіку та полюбити її. Видавництво : Брайт БуксРік видання: 2023. Кількість сторінок : 248

Допоміжна література

1. Economics. Principles, Problems, and Policies / Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn https://faculty.ksu.edu.sa/sites/default/files/eb_mcconnell_econ.18e.pdf

2. Frank Musgrave, Elia Kacapyr, James Redelsheimer, Barron's Educational Series. Microeconomics/Macroeconomics Premium, 2025: Prep Book with 4 Practice Tests + Comprehensive Review + Online Practice. <https://www.perlego.com/book/4623076/ap-microeconomicsmacroeconomics-premium-2025-prep-book-with-4-practice-tests-comprehensive-review-online-practice-pdf>

3. Principles of Microeconomics: Scarcity and Social Provisioning: 2022. <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/principles-of-microeconomics-scarcity-and-social-provisioning>

4. Saros, Daniel. Principles of Political Economy. <https://mountainscholar.org/handle/20.500.11785/856>

5. Шкодін І.В., Зеленько О.О. Енергетична криза та її наслідки для ринку природного газу ЄС. БІЗНЕС ІНФОРМ. 2025. №1-. (с. 47 - 53). https://www.business-inform.net/article/?year=2025&abstract=2025_1_0_47_53

6. World Bank country classifications by income level for 2024-2025. July 01, 2024
<https://blogs.worldbank.org/en/opendata/world-bank-country-classifications-by-income-level-for-2024-2025>

7. Економічна теорія та право : зб. наук. пр. / редкол.: А. П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2024. №1 (48). 138 с

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Верховна Рада України. URL: www.zakon.rada.gov.ua
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
4. Сайт Світового банку URL: <http://www.worldbank.org>
5. Сайт Міжнародного Валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua

**12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ДІЇ
ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ**

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/розпоряджень ректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких обмежень з заборогою відвідування ЗВО) надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі Основи мікроекономіки, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9884>